

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК [343.123.12+343.14:343.347](477)(043.3)

І. І. Башта

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Розглянуто окремі питання щодо використання результатів діяльності оперативних підрозділів у розслідуванні злочинів, пов'язаних з обігом наркотичних засобів.

Сучасний стан наркоситуації в Україні засвідчує, що вона вкрай складна, з тенденціями до постійного (а в окремих регіонах – суттєвого) погіршення, і така, що вимагає вжиття комплексу невідкладних заходів з боку держави та всіх її інституцій. Реальні масштаби організованого наркобізнесу і пов'язаного з ним стрімкого поширення різних видів злочинів завдають шкоди національній безпеці нашої держави, винищуючи генофонд нації, завдаючи збитків легальному сектору економіки держави.

У сучасних умовах боротьби зі злочинністю і її організованими формами, що вимагають розширення доказової бази у кримінальних провадженнях, пов'язаних зі збутом наркотиків, існує гостра необхідність удосконалення механізму використання здобутих результатів оперативно-розшукової діяльності в кримінальному судочинстві. Добування фактичної оперативної інформації, значущої для виявлення, попередження і припинення злочинної діяльності, є головною метою будь-якого оперативно-розшукового заходу.

Ключові слова: *оперативно-розшукова діяльність, кримінально-процесуальна діяльність, протокол, результати ОРД, легалізація матеріалів.*

Постановка проблеми. Практика розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів засвідчує, що за виявлення і розслідування зазначених злочинів позитивний результат у роботі забезпечується не тільки кримінально-процесуальними, але і оперативно-розшуковими заходами, використання яких дозволяє виявляти групи активних злочинців, які здійснюють доставку і збут наркотиків, активі-

зувати розвідувальну діяльність у злочинному середовищі. Важливе значення при цьому має легалізація оперативних матеріалів, які використовуються в досудовому розслідуванні.

Стан дослідження. Окремим аспектам використання результатів ОРД для отримання доказів у кримінальному провадженні присвячені фундаментальні праці українських і зарубіжних учених, а саме: Б. Т. Безлепкіна, Р. С. Белкіна, Д. І. Біднякова, А. Н. Гущина, Е. А. Долі, Л. М. Корнеєвої, А. Р. Михайленка, І. Л. Петрухіна, А. С. Овчинського, М. А. Погорецького, А. Ф. Робозерова, М. Є. Шумила та ін. Однак досі повною мірою не усунуто прогалини та суперечності в теорії кримінального процесу щодо можливості використання матеріалів ОРД для отримання доказів.

А. С. Овчинський зазначає, що результати ОРД в їх процесуальному значенні – деякий інформаційний продукт, заснований, як правило, на сукупності даних, отриманих з різних джерел і перевірених оперативним шляхом. Ці дані можуть мати матеріальне закріплення у вигляді паперових, електронних або інших носіїв або мають характер вербальної інформації, що не має попереднього документального закріплення [1, с. 556].

М. Погорецький визначає результати ОРД як одну із фундаментальних категорій ОРД, що виражає її підсумок [2, с. 853].

Р. С. Белкін стверджує, що доказова оперативна інформація має своїми джерелами людей і речові утворення – предмети і документи. І ті, та інші можуть бути розділені на дві групи: ті, які в перспективі можуть стати джерелами доказової інформації за виконання необхідних для цього процесуальних процедур, і ті, які такими джерелами не стануть і залишаться лише джерелами оперативної інформації [3, с. 791].

В. Я. Мацюк до матеріалів оперативно-розшукової діяльності відносить документи й предмети, що містять дані, які входять до предмета дослідження в оперативно-розшуковій справі й отримані за життя оперативно-розшукових заходів уповноваженими на це особами [4, с. 191; 5, с. 137].

Метою статті є аналіз існуючих наукових підходів до вирішення питання можливості використання матеріалів ОРД у кримінальному процесі під час розслідування злочинів.

Виклад основних положень. З огляду на сучасний стан наркоситуації в Україні, можемо зазначити, що вона надто складна. Успіх у протидії незаконному обігу наркотичних засобів залежить від органі-

заці оперативно-розшукової діяльності підрозділами ОВС України та застосування ними відповідних сил засобів і методів. Вони створюють систему контролю за обігом наркотичних засобів [6, с. 128].

Оперативно-розшукова діяльність виконує важливу роль серед найбільш ефективних засобів боротьби зі злочинністю. Використання при цьому її суб'єктами специфічних сил, засобів і методів є одним із найважливіших компонентів успішної роботи з вирішенням завдань, покладених на них законодавством у цій сфері державної діяльності. Проте потенціал оперативних підрозділів реалізується в боротьбі з наркобізнесом не в повну силу, про що свідчать факти тривалої діяльності злочинних угруповань, що займаються контрабандою і збутом наркотиків.

Судово-слідча практика засвідчує, що такі злочини, як контрабанда, збут наркотиків і деякі інші, слідчим шляхом припинити часто не вдається. Досвід держав, які зіткнулися з організованими формами злочинності, зокрема і Україна, і практика боротьби зі злочинністю недавніх років свідчать, що успіх боротьби з такого виду злочинами забезпечується не тільки застосуванням процесуальних засобів, але і методами криміналістичної і оперативно-розшукової діяльності. Великі сподівання в цьому покладаються на положення Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», ефективність застосування якого здійснюється не повною мірою.

Застосування таких методів дозволяє не обмежуватися тим, щоб тільки йти слідами злочинців, реагуючи на заяви і інші повідомлення про досконалий злочин, відтак відшукуючи докази. В результаті різних оперативно-розшукових заходів, до яких належить спостереження, прослуховування телефонних переговорів, контроль поштових відправлень, телеграфних і інших повідомлень, оперативне впровадження в злочинні угруповання, використання необхідних технічних засобів, з'являється можливість проникати в злочинне середовище, більш менш тривалий час підтримувати контакти з підозрюваними, відстежувати і певною мірою контролювати їх діяльність.

Тільки так може бути отримана інформація про склад, структуру злочинної групи, її зв'язки, плани і т. д. Навіть якщо за наслідками проведення ОРЗ не вдається запобігти злочину, виникає можливість збору оперативної інформації, що дозволяє на початок офіційного розслідування ефективно використовувати дані орієнтувального характеру про можливі джерела доказів, а також деякі належно зафіксовані відомості, які можуть бути згодом відповідно до закону введені в про-

цес як докази. Саме у цьому сенсі і зміст використання результатів оперативно-розшукової діяльності в кримінально-процесуальному доведенні [7, с. 51].

Використання результатів ОРД у доказуванні в кримінальних провадженнях має важливе значення в боротьбі зі злочинністю, захисті від злочинних посягань законних інтересів громадян, суспільства і держави.

У юридичній літературі існує думка про те, що результати оперативно-розшукової діяльності і оперативно-розшукова інформація – тотожні поняття. З уваги на те, що результат – це кінцевий елемент діяльності, спрямований на досягнення обраних цілей, а інформація – результат (слідство) відображення на рівні свідомості, пов'язаний з формуванням відомостей про об'єктивний світ, можна зробити висновок, що ці поняття не можуть бути тотожними, оскільки результат – це підсумок діяльності, а інформація – наслідок сприйняття на рівні свідомості навколишнього світу.

Як видається, відомості про факти, події, явища і процеси, що не мають прямого стосунку до предмета оперативно-розшукової діяльності, знаходяться за межами ОРД і можуть бути отримані не тільки від конфіденційних джерел, але і іншим шляхом, навіть випадково. Такі відомості можна іменувати первинною оперативною інформацією. Оперативно-розшукової діяльності вона може не стосуватися, оскільки оперативна робота, можливо, ще не розпочиналася. Отже, поняття «оперативна інформація» значно ширше, ніж «результати оперативно-розшукової діяльності» [8, с. 119].

Результат ОРД – це інформаційний продукт, призначений для конкретного споживача: слідчого, прокурора, суду. Інформація повинна привертати увагу вказаних органів не тільки змістовно, але і володіти формою, що обумовлює її ефективне використання для реалізації завдань, встановлених законом і ситуацією.

Термін «результати ОРД» (у сенсі фактичних даних) охоплює інформаційну завершеність, суть якої може бути виражена як усвідомлені відомості, засновані на зібраних, оцінених, представлених фактах, викладених так, що очевидно їх значення для вирішення конкретних завдань. Водночас таке розуміння результатів ОРД стосовно цієї діяльності видається обмеженим і з точки зору Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», прийнятим тільки щодо кримінального судочинства, але неповністю, оскільки інформаційна завершеність є дуже порівняною.

За якісної оцінки оперативно-розшукової інформації необхідно користуватися умовним вимірником цінності, яким є не тільки актуальність приватної проблемної ситуації, але і потенційне призначення інформації. Річ у тому, що засоби переробки інформації створюють величезні масиви, що забезпечують концентрацію корисних для оперативних працівників відомостей, використовуваних для індивідуальної профілактики, припинення злочинів, розшуку злочинців і безвісті зниклих. Цінною стає категорія, яка дозволяє здійснювати відбір інформації, придатної не тільки для разових заходів, але і для довгострокового обслуговування за вирішення місцевих, регіональних і міжрегіональних завдань у боротьбі зі злочинністю.

Корисність оперативно-розшукової інформації на практиці оцінюється стосовно конкретної кримінальної або слідчої ситуації. Структура інформації, що надходить в оперативні підрозділи, така:

– про нерозслідувані злочини, злочинці, що сховалися, і про осіб, що мають про це відомості, – 10%;

– про осіб, що становлять оперативний інтерес за ознаками їх протиправної поведінки, задумів, організації або участі в злочинних групах, – 48,3%;

– про поведінку, спосіб життя, етично-психологічну зовнішність, зв'язки і інші ознаки осіб, що перебувають на оперативних обліках, – 41,7%.

Отож, у загальній структурі інформації найменше – про нерозслідувані, латентні злочини. Це пояснюється тим, що для маскування своєї протиправної діяльності злочинці роблять спеціальні зусилля, що полягають у захованні своєї злочинної діяльності і наданні протидії досудовому і судовому слідству.

Нині доцільність використання матеріалів ОРД для отримання доказів у кримінальному провадженні підтверджується практикою. Так, вчасне вжиття відповідних ОРЗ дозволяє виявити носії доказової інформації, визначити конкретні способи їх отримання, тобто забезпечує оперативно-розшуковим шляхом виявити і припинити злочин, особливо на стадії готування. Оперативно-розшукова діяльність дозволяє втрутитися в перебіг подій, які передують учиненню злочину та запобігти настанню суспільно небезпечних наслідків. Якщо для кримінально-процесуальної діяльності досліджуваний злочин, як правило, є подією минулого, то ОРЗ дозволяють у більшості випадків спостерігати протиправні дії безпосередньо в момент їх учинення. У цьому розумінні оперативно-розшукова діяльність за часом найбільш наближена

до вчинення чи підготування злочину, в окремих випадках дозволяє випередити дії правопорушників, і, найчастіше, тільки завдяки негласним заходам можливо зафіксувати попередню змову учасників злочинної діяльності, що часто залишається непоміченою в процесі традиційного збирання доказів.

У зв'язку з цим чимало науковців пропонують розробити особливий процесуальний механізм, що визначатиме порядок і умови входу матеріалів ОРД до кримінального процесу для того, щоб їх у подальшому можна було використовувати для отримання доказів у кримінальному провадженні. Зокрема, окремі пропозиції із урегулювання вказаного проблемного питання висловлюються Е. О. Дідоренком, С. О. Кириченком, Б. Г. Розовським, М. А. Погорецьким [9, с. 3–31; 10, с. 331–422; 11, с. 535–550]. Так, С. О. Кириченко зазначає, що законодавча регламентація ОРД – об'єктивна необхідність у створюваному механізмі побудови правової держави [12, с. 191].

Серед документів ОРД, які можуть бути використані в інтересах кримінального судочинства, особливе місце посідає протокол, що відображає хід оперативного документування та результати проведення відповідного ОРЗ. Згідно зі ст. 99 КПК України, матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп осіб, зібрані оперативними підрозділами з дотриманням вимог Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», за умови відповідності вимогам цієї статті, є документами та можуть використовуватися в кримінальному провадженні як докази.

Як свідчить практика, у протоколі про оперативно-розшуковий захід зазначається місце й дата його складання; посади і прізвища осіб, що проводять захід; час його початку та закінчення; зміст ужитого заходу; всі істотні обставини, виявлені за виконання цього оперативно-розшукового заходу, що мають значення для справи.

Оскільки результати ОРД є реалізацією мети та завдань ОРД чи її певних етапів ОРЗ тощо, їх підсумком – фактичними даними (інформацією), що фіксуються в оперативно-службових документах (рапортах, довідках, зведеннях, меморандумах, актах, звітах, протоколах, отриманих у ході ОРД предметах, та ін.), в матеріалах ОРД, які зосереджуються в матеріалах оперативно-розшукової справи, то поняття «результат оперативно-розшукової діяльності» має інформаційно-правовий характер, становлять реалізовані на практиці мету та завдання відповідної оперативно-розшукової дії, ОРЗ чи в цілому ОРД.

Відповідно до вимог чинного законодавства оперативні підрозділи здійснюють гласні й негласні заходи з метою виявлення, попередження і припинення злочинів, виявлення осіб, які готують злочини.

До способів збирання фактичних даних, які можна в подальшому використати для отримання доказів, можна віднести: 1) протоколи негласних контрольних закупівель та контрольованих постачань наркотичних засобів 2) пояснення, довідки, заяви потерпілого, які отримані в результаті зашифрованого або гласного розвідувального опитування громадян про відомі їм факти протиправних діянь або осіб, які готують наркозлочини; 3) акти, копії документів, що отримані в результаті зашифрованої чи негласної участі оперативного працівника або особи, яка співробітничала з ним, у перевірці фінансово-господарської діяльності підприємств, установ і організацій та окремих осіб, пов'язаних із наркотичними засобами; 4) документи, звіти та інша інформація, яка конфіденційно отримана від негласних працівників про протиправну діяльність посадових осіб підприємств, установ, організацій, а також про спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні таких злочинів, джерело та розміри їх доходів; 5) протоколи, акти, матеріали зняття інформації з каналів зв'язку, застосування інших оперативно-технічних засобів отримання інформації; 6) інша конфіденційна з метою документування злочинних дій, збору доказової інформації.

Фактичні дані, отримані оперативно-розшуковим шляхом, а також будь-яка оперативна інформація підлягає перевірці оперативним працівником. Перевірка отриманих оперативно-розшукових даних та їх оцінка є основою для прийняття рішення про своєчасний початок порушення справи кримінального провадження. В основі рішення повинна бути сукупність перевірених, внутрішньо несуперечливих та узгоджених між собою фактичних оперативно-розшукових даних, із змісту яких очевидний однозначний висновок, що визначає сутність ухваленого рішення. Якщо сукупність фактичних даних, покладених в основу рішення, не дозволяє зробити такий висновок, а дає підстави зробити розрізнені висновки, це свідчить про те, що оперативно-розшукові дані, на основі яких ґрунтувалось рішення, потребують додаткової перевірки.

До змісту оцінки матеріалів, отриманих за здійснення ОРД, з точки зору відповідності їх кримінально-процесуальним нормам, входить установлення їх достовірності, належності, допустимості та достатності для вирішення і окремих питань порушення справи кримінального провадження, затримання підозрюваного тощо, і оперативно-розшукового забезпечення розслідування злочину.

Закон про ОРД, зазначивши в статтях 1, 6, 7, 8, 10, що матеріали ОРД можуть бути використані в інтересах кримінального судочинства, не містить жодної норми, яка б визначала порядок надання таких матеріалів підрозділами, що здійснюють ОРД, особам, які провадять кримінальний процес. Немає спеціальної норми, яка б установлювала такий порядок, і в чинному КПК України.

Відсутність законодавчого врегулювання цього питання призводить до того, що значна частина цінної інформації, здобутої під час ОРД, яка могла б бути використана в інтересах кримінального судочинства, залишається не витребуваною, що негативно впливає на ефективність і ОРД, і кримінального процесу в боротьбі зі наркозлочинністю. Матеріали ОРД можуть бути отримані особами, що реалізують кримінальний процес, слідчими, судом двома шляхами:

– ініціативним направленням матеріалів ОРД оперативним підрозділом, що здійснює ОРД, особам, що провадять кримінальний процес;

– витребуванням матеріалів ОРД слідчими, прокурором чи суддею у оперативних підрозділів, що здійснюють ОРД.

Легалізація матеріалів ОРД – це специфічна діяльність оперативних і слідчих підрозділів з надання законної сили і введення в кримінальний процес матеріалів оперативно-розшукової діяльності.

За легалізації матеріалів правоохоронці враховують закономірності, які ґрунтуються на:

- а) загальному досвіді і оперативних, і слідчих підрозділів;
- б) досвіді здійснення конкретних оперативно-розшукових заходів, наприклад, оперативної закупівлі наркотичних засобів або забезпечення збереження предметів і документів, що можуть бути використані як докази у кримінальному провадженні;
- в) особливостях нейтралізації оперативно-розшуковими чи процесуальними запобіжними заходами протидії з боку злочинців або підозрюваних осіб на стадіях порушення кримінального провадження, досудового розслідування, судового розгляду.

Суб'єктом легалізації є посадові особи, які за своїми функціональними обов'язками мають право здійснювати заходи щодо введення оперативно-розшукових матеріалів до кримінального судочинства:

- 1) оперативні працівники, які згідно з чинним законодавством наділені правом реалізовувати оперативно-розшукову діяльність;
- 2) слідчі, котрі, згідно з Кримінальним процесуальним кодексом України, за наявності ознак злочину, які містяться в матеріалах

ОРД, зобов'язані порушити кримінальне провадження і здійснювати розслідування.

Висновок. Залучення матеріалів ОРД до кримінального процесу – це відповідальний і важливий етап у роботі і оперативно-розшукових підрозділів, і суб'єктів, що здійснюють кримінальний процес (слідчого, прокурора, суду), на якому вирішуються правові і організаційно-тактичні завдання, спрямовані на забезпечення можливості використання оперативно-розшукової інформації у кримінальному процесі.

Серед матеріалів оперативно-розшукової діяльності, що містять фактичні дані і можуть бути доказами у кримінальному провадженні щодо злочинів, пов'язаних із обігом наркотичних засобів, особливе місце посідає протокол оперативної закупівлі та контрольованого постачання, що відображає хід оперативного документування протиправної діяльності.

1. Теория оперативно-розыскной деятельности: учебник / под ред. К. К. Горяинова, В. С. Овчинского, Г. К. Синилова. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 832 с.

2. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред. В. В. Коваленко, С. М. Моїсєєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. – Т. VI: Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). – К.: Атіка. – 1128 с.

3. Белкин Р. С. Курс криміналістики: навч. допомога для вузів. – 3-є вид., доп. / Р. С. Белкин. – М.: ЮНПІ-ДАНА; Закон і право, 2001. – 837 с.

4. Мацюк В. С. Науково-практичний коментар Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Станом на 01.05.2011 р. // В. С. Мацюк, С. А. Панасюк, В. А. Ніколайчук, Б. В. Стрілець, І. П. Попов; за заг. ред. В. С. Мацюка. – К.: Професіонал, 2011. – 304 с.

5. Волох О. К. Попередження правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин в Україні / О. К. Волох // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 5. – С. 137–143.

6. Раецька Л. В. Суб'єкти протидії наркоманії та незаконного обігу наркотичних засобів / Л. В. Раецька // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 5. – С. 128–136.

7. Оперативно-розыскная деятельность и уголовный процесс: учебно-практическое пособие / под ред. В. В. Черникова, В. Я. Кикотя. – М., 2002. – 447 с.

8. Поляков М. П. О некоторых проблемах информационного взаимодействия оперативных работников со следователями и судьями нового уголовно-

процессуального законодавства в досудебном виробництві / М. П. Поляков, Н. А. Голубев // Проблеми застосування нового кримінально-процесуального законодавства в досудебном виробництві. – Барнаул, 2002. – С. 118–128.

9. Дідоренко Е. О. Процесуальна регламентація оперативно-розшукової діяльності потребує завершення: наукова доповідь / Е. О. Дідоренко, С. О. Кириченко, Б. Г. Розовський. – Луганськ: РВВ ЛАВС, 2002. – 32 с.

10. Розовський Б. Г. Ненауочні замітки о деяких науочних проблемах кримінального процесу: есе / Б. Г. Розовський. – Луганськ: РІО ЛАВД, 2004. – 600 с.

11. Погорецький М. А. Функціональні призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія / М. А. Погорецький. – Х.: Арсіс ЛТД, 2007. – 574 с.

12. Кириченко С. А. Процесуальний статус оперативно-розшукової діяльності в кримінальному судопроизводстві / С. А. Кириченко // Вісник ЛІВС МВС України. – 2000. – № 1. – 190–198.

Башта И. И. Использование результатов оперативно-розыскной деятельности в расследовании преступлений, связанных с обращением наркотических средств

Рассматриваются отдельные вопросы использования результатов деятельности оперативных подразделений в расследовании преступлений, связанных с обращением наркотических средств.

Современное состояние наркоситуации в Украине свидетельствует, что она остается крайне сложной, с тенденциями к постоянному (а в отдельных регионах – существенного) ухудшению, и такой, которая требует употребления комплексу неотложных мероприятий со стороны государства и всех его институций. Реальные масштабы организованного наркобизнеса и связанного с ним стремительного распространения разных видов преступлений, наносят серьезный вред национальной безопасности нашего государства, истребляя генофонд нации, нанося убытки легальному сектору экономики государства.

В современных условиях борьбы с преступностью и ее организованными формами, которые требуют расширения доказательной базы в криминальных осуществленьях, связанных со сбытом наркотиков, существует острая необходимость усовершенствования механизма использования полученных результатов оперативно-розыскной деятельности в криминальном судопроизводстве. Поиск фактической оперативной информации, значимой для выявления, предупреждения и прекращения преступной деятельности, является главной целью любого оперативно-розыскного мероприятия.

Ключевые слова: оперативно-розыскная деятельность, криминально-процесуальная деятельность, протокол, результаты ОРД, легализация материалов.

Baschta I. I. Drawing on the results of operative search activity is in investigation of crimes of the narcotic facilities related to the appeal

Certain questions are examined in relation to drawing on the results of activity of operative subdivisions in investigation of crimes of the narcotic facilities related to the appeal.

Practice of investigation of crimes shows in the field of appeal of narcotic facilities, that at an exposure and investigation of the marked crimes a positive result is in-process provided not only by crime judicial but also operative search measures the use of that allows to find out the groups of active criminals that carry out delivery and sale of drugs, to activate reconnaissance activity in a criminal environment. An important value here has legalization of operative materials that is used in pre-trial investigation.

The modern state of narcosituation testifies in Ukraine, that she there extremely difficult, with tendencies to the permanent (and in separate regions – substantial) worsening, and such that requires the use of complex of urgent measures from the side of the state and all his institutes. Real scales of the organized drug dealing and swift distribution of different types of crimes related to him, inflict serious harm to national safety of our state, exterminating the gene pool of nation, inflicting losses to the legal sector of economy of the state.

Success in counteraction to the illegal appeal of narcotic facilities depends on organization of operative search activity subdivisions of OBC of Ukraine and application by them corresponding forces of facilities and methods. They create the checking system the same after the appeal of narcotic facilities.

In the modern terms of fight against criminality and her the organized forms, that require expansion of evidential base in the criminal realizations related to the sale of drugs, is a sharp necessity of improvement of mechanism of drawing on the obtained results of operative search activity for the criminal rule-making. Getting of actual operative information, meaningful for an exposure, warning and stopping of criminal activity, is the primary objective of any operative search measure operative search activity plays an important role among the most effective facilities of fight against criminality. The uses here her subjects of specific forces, facilities and methods are to one of major components of successful work in decision of the tasks fixed on them by a legislation in this sphere of government activity. However potential of operative subdivisions will be realized in a fight against the drug dealing far not in complete force, what the facts of the protracted activity of criminal groups that smuggle and by the sale of drugs testify to.

Judicial inquisitional practice shows that such crimes, as contraband goods, sale of drugs and some other, by an investigator by a way, stopping often is not succeeded. Experience of the states that ran into the organized forms of criminality including Ukraine, and the practical worker of fight against criminality of the last years is testified, that success of fight from such kind provided crimes by not only application of judicial facilities but also methods of criminalistics and operative search activity. Great expectation in this plan depends upon the Law of Ukraine

provision «About operative search activity», efficiency of application of that comes true not to a full degree.

Key words: *operative search activity, a crime is a process activity, protocol, results of hordes, legalization of materials.*

Стаття надійшла 24 лютого 2014 р.

УДК 340.64

Т. Я. Гнідець

БИОМЕТРИЯ: СИЛЬНИ ТА СЛАБКИ СТОРОНИ

Розглянуто поняття біометрії, її режими, класи, основні види біометричних систем, відомості про сильні сторони біометрії, її застосування у сфері безпеки суспільства та держави, обліку робочого часу, контролю за доступом та за впровадження паспортно-візових режимів. Наведено й деякі недоліки, виокремлені противниками цих систем. Описано процес упровадження біометричних систем у різні сфери життя суспільства та держави у провідних країнах світу.

Ключові слова: *біометрія, ідентифікація, верифікація, відбитки пальців, райдужна оболонка, ідентифікація обличчя, ідентифікація за голосом, охоронна система.*

Постановка проблеми. Віднедавна дедалі більше уваги привертає біометрія як одна з новітніх інформаційних технологій, що визначає розвиток засобів і систем ідентифікації і верифікації громадян, які з високою точністю можна використовувати в різних системах контролю і управління доступом для забезпечення безпеки у державній і приватній сферах.

Сьогодні громадяни України не повною мірою володіють інформацією щодо біометричних систем контролю та захисту. Причина цього – низький рівень дослідження та розвитку цієї галузі технологій, небажання впроваджувати біометричні пристрої серед представників підприємств, установ, організацій державної та приватної форми власності. Як наслідок – високий рівень злочинності та малоосвіченість громадян у цьому питанні.

Стан дослідження. Наукові досягнення в галузі біометрії належать таким ученим, як Ф. Гальтон, К. Пірсон, Р. Фішер, І. Романовський, А. А. Сапегін, Ю. А. Філіпченко, С. С. Четверіков та ін.